

ЧУДОМИР СЪКРАЩЕНИЯ

chitanka.info

Като рекли: съкращения, съкращения, икономии в заплати, канцеларски, веществени, хранителни, та и езиците ни почнаха да съкращават вече от някое време насам и не дават свобода ни на словото, знаете, ни на думата. Де едно време такива наредби, предписания и такива работи! Всеки си бърбеше на своеволие, всеки си приказваше, колкото си иска и каквото си ще, и оратори, оратори — с лопата да ги ринеш. По четири часа говореха, по пет, по шест, дорде им се повредяха гласните струни и пискуните им захъркваха като на заклана кокошка, а народът си ги слушаше с търпение и нищо не думаше.

А сега — това не бива, онова не може, това е забранено, онова не е позволено — не знае човек какво да прави просто.

Когато освещаваха паметника на Априлов в Габрово, избрах ме да поднеса венец и да кажа няколко думи. Две делегации бяхме от нашето село и два венеца направихме. Единият от общината, а другият, дето го носех аз, от читалище „Познай себе си“.

Поехме ний из балкана, стигнахме живо и здраво в Габрово, наредиха ни в редици, кажи-речи, около петдесет делегати с венци, мъдря се аз по средата и си преговарям речта умствено. Пред мене беше кметът, и той си я преговаряше и от време на време махаше с ръка като капелмайстор.

Стояхме, гледахме, слушахме черковната служба, казаха по едно слово двама-трима габровци, най-послед дойде ред и до венците. Хубаво, ама щом приближихме до самия паметник, и някой извика високо:

— Господа, никакви речи! Никакви слова! Само ще подавате венците, а аз ще съобщавам от кое село и от коя организация са.

— Ха сега де! Ха свободна България и Търновска конституция де! Ха сега — „Познай себе си“, Димчо, като ти не дават да си кажеш думата и да видиш бива ли те за оратор, или не!

Развикахме се, запротестирахме, ама с габровец кой може да се разбере, че и ний.

За икономия на време било наредено, а щом е за икономия, те няма да отстъпят, ако ще Янтра назад да се върне, ами да си ходим, рекох, докато е време. Да се махаме, думам, кмете! Тя тяхната икономия нали я виждаш, даже на Априлов шапка не сложили на

главата, а го потопорчили насред площада гологлав дъжд да го вали и вятър да го брули. Хайде!

Измъкнахме се и поехме за село. Из пътя накарах кмета да застане на един камък във вид на паметник и си казах речта, после аз заставах, той си каза словото и ни олекна.

Не се мина много, и ме избраха пак делегация по откриване паметника на Хаджи Димитра пък в Сливен.

Направихме пак венец от букова шума, стегнахме се и преди да тръгнем, думах на кмета:

— Кмете, казвам, не отивам толкова път да бия само за тоя, що духа. Реч искам да държа. Слово искам да кажа. Българин съм, казвам, избива ме на речове и толкоз. Ако не, друг да ме замести.

— Ти, ти ще идеш, казва, че си по-интелегентен и си без работа. Друг такъв в село няма. А колкото за речовете, не ставай прост, а се примъкни близо до паметника и започни, без да питаш никого. Дорде вземеш думата веднъж. Речеш ли: Почитаемо събрание, щат не щат, ще те слушат.

Послушах кмета и тръгнахме. Качихме се на увеселителния влак за Сливен, че едно тъпкане, едно натискане, едно мачкане, от венеца само обръчът му остана. Като слязохме в града, откършихме оттук-оттам по някой клон из градините, понагласихме го и стигнахме до местопроизшествието.

Наредиха ни пак в редици, нагласиха ни, ама аз този път се примъкнах по-напред.

— Сега, рекох си, ще си кажа математа, па ако ще и сам Хаджи Димитър да слезе от камъка и ми отреже главата.

Пред мене имаше само трима души с венци. Делегатът на дружеството на ветеринарните фелдшери, делегатката на жените с прогимназиално образование и тоя на търговците на зайчи кожи.

Започнаха речите. Заредиха се владици, патрици, министри, директори, инспектори, най-после дойде и наш ред. Качи се на високото ветеринарният и още непочнал, един едър сливенец застана отзаде му, замушка го и завика:

— По-кратко, по-късо! Съкрацавай! Съкрацавай!

Човекът се смути, объркаха му се дарбите, уплете се като коте в прежда, остави венеца и се оттегли заднишком, без да се поклони. След него се качи председателката на жените с прогимназиално

образование. Гледам я и си мисля: жена е, поне нея няма да спира тоя хубостник. А той, хич му не мига и почна и нея да мушка в гърба.

— Бря, сукин син, ще осрами жената!

Започна криво-ляво тя, хем говори, хем се озърта назад, хем маха с ръка да го пропъди, а той мушка ли, мушка в гърба и дорде я не отстрани по средата на речта, не се остави.

Като видя каква е работата, делегатът на зайчите кожи се отказал от думата и дойде моят ред. Качих се на трибуната, дадох гръб на сливенеца и си мисля:

„Ти мушкай, ритай и с юмруци удрай, ако щеш, аз ще си кажа словото, па да видим кой ще надвие!“

Потопорчих се аз, пламнах, думите ми се задиплиха като тютюневи листа в низа и всичко тръгна отлично, ама нали, пусто да остане, още от дете ме е гъдел и бутне ли ме човек с пръст около кръста, подскачам и ме избива на смях! Сякаш някой му бе посочил слабото ми място. В най-важния момент — бооц! Боцна ме под хвърчащото ребро, подскочих, обърках се и отидоха по дяволите и словата ми, и думите, и изреченията. Започнах отново, ама той повтори, аз пак подскочих, изгървах венеца и той се наниза на шията на един от музикантите, който стоеше под мене.

Бламираха ме и тук. Напуснах тържеството и тръгнах да диря зайчите кожи за утешение. Тук зайчи кожи, там зайчи кожи, намерих го на пазаря в кръчмата „Касапска среща“. Там бяха и кметът, и всички делегати, които не можаха да говорят. Че като почна отново едно тържество, че като се занизаха едни оканици, цяла нощ откривахме паметника на Хаджи Димитра, цяла нощ пяхме „Жив е той, жив е“, прегръщахме се, целувахме се и речите си казахме до един без остатък, ама не е там работата.

Свобода на словото трябва да има, на словото и на думата. Без съкращение, значи, и без мушкане в ребрата, а кротко и толерантно, както пише в закона.

Издание: Чудомир. „Съчинения в три тома“, Подбор и редакция: Петър Пондев и Серафим Северняк. 2 том. Разкази и фейлетони. „Български писател“, С. 1969.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.